

Antrenörün Sporcu Tarafından Hatırlanması: Türkiye Sultanlar Ligi Örneği*

Ersin AFACAN^{1†}, Meltem IŞIK AFACAN², Nesil ÖZBAY ÖZEN³

¹Milli Eğitim Bakanlığı, İsmet İnönü Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Manisa.

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın.

³Gençlik ve Spor Bakanlığı, Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü, Manisa.

Araştırma Makalesi

Gönderi Tarihi: 13/03/2023

Kabul Tarihi: 16/05/2023

Online Yayın Tarihi: 31/12/2023

Öz

Tanınmak, bilinmek, istenilir olmak ve hatırlanmak antrenörlük mesleği için en temel özelliklerdendir. Antrenörler ile kurulan ilişki sonucunda elde edilen bilgi ve deneyim, yeniden hatırlanmak üzere sporcu belleğinde depolanır. Her sporcu, kendi adına önemli olduğunu düşündüğü her şeyi belleğinde saklar. Sezon sonuna kadar devam eden bu sürecin sonunda sporcular tarafından antrenörlerin hangi özelliklerinin hatırlandığı antrenör kimliği açısından önemli yer tutmaktadır. Çünkü antrenörlerin hatırlanmasını istediği özellikleri, kendilerinin mesleklerine verdikleri değerlerin temellerini de göstermektedir. Dolayısıyla bu araştırmanın temel amacı, Türkiye'deki kadın voleybolunun en üst ligi olan Sultanlar Ligi'nde çalışan antrenörlerin hangi özellikleri ile voleybolcular tarafından hatırlanmak istediklerini ve bunların nedenlerini belirlemektir. Araştırmanın çalışma grubu, kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemiyle seçilen ve araştırmaya gönüllü olarak katılan 17 Türk erkek antrenörden oluşmaktadır. Antrenörlerin hatırlanmak ile ilgili görüşlerini belirlemek için veri toplama aracı olarak iki adet açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sonunda toplanan veriler, içerik analizi tekniği yardımı ile yorumlanmış ve alıntılarla desteklenerek sunulmuştur. Araştırmanın sonucunda katılımcı voleybol antrenörlerinin hatırlanmak kavramına ilişkin görüşleri incelendiğinde; iz bırakma, akılda kalma, vefalı olma, özlenme, olumlu anılma olmak üzere beş kavramı öne çıkardıkları belirlenmiştir. Bu çalışmanın bulgularının, antrenörler açısından sporcular tarafından hatırlanma konusunda hangi kavramların önemli olduğunu belirlemede yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmanın hatırlanma olgusunun spor insanları ile olan ilgisi üzerine benzer çalışmalara örnek olacağı tahmin edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Antrenör, Hatırlanma, Sporcu, Sultanlar ligi.

Remembering the Coach by the Athlete: The Example of The League of Sultans of Turkey

Abstract

To be recognized, to be known, to be desired and to be remembered are the most basic characteristics of the coaching profession. The knowledge and experience gained as a result of the relationship with the trainers are stored in the memory of the athlete to be remembered again. Every athlete keeps in his memory everything that he considers important for himself. At the end of this process, which continues until the end of these a son, which characteristics of the coaches are remembered by the athletes have an important place in terms of coach identity. Because the characteristics that coaches want to be remembered also show the basics of the value they give to their profession. Therefore, the main purpose of this research is to determine the characteristics of the coaches working in the Sultanlar League, the top league of women's volleyball in Turkey, and there a son why they want to be remembered by volleyball players. The study group of their search consists of 17 Turkish male coaches who were selected by the easily accessible situation sampling method and voluntarily participated in their search. A semi-structured interview form consisting of two open-ended questions was used as a data collection tool to determine the coaches' opinions about being remembered. The data collected at the end of the interview were interpreted with the help of content analysis techniques, supported with citations, and presented. As a result of their search, when the opinions of the participating volleyball coaches about the concept of being remembered were examined, it was determined that they highlighted five concepts: leaving a trace, staying in mind, being loyal, being missed, and being remembered positively. It is thought that the findings of this study will be useful in determining which concepts are important for remembering by athletes from the point of view of coaches. In addition, It is estimated that this study will be an example of similar studies on the relevance of the phenomenon of being remembered with sports people.

Keywords: Coach, Remembering, Athlete, The League of Sultans.

* Bu makale, Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesinde 24-25 Kasım 2022 tarihlerinde düzenlenen 6th International Education & Innovative Sciences Congress'de sözel bildiri olarak sunulmuştur.

†Sorumlu Yazar: Ersin Afacan, E-posta: mentorersin@hotmail.com

GİRİŞ

Hatırlama veya diğer bir deyişle anımsama, öğrenilenlerin veya geçmiş yaşantılara ait bellek izlerinin bilince çıkarılmasıdır. Bu işlem, genellikle en az ipucuyla ve ayrıntılı şekilde gerçekleşmektedir (Bakırcıoğlu, 2012). İnternetin ve sosyal medyanın olmadığı zamanlarda insanlar için unutmak ve unutulmak sosyal bir kural iken, hatırlamak ve hatırlanmak ise istisna durumdu. İnternetin ve sosyal medyanın yaygınlaştığı günümüzde hatırlanmak sosyal bir kural iken, unutulmak istisna bir durum oldu (Mayer-Schönberger, 2011). Dolayısıyla insan belleğinin yanında dijital bellek de hatırlanmak ve başkalarının zihninde yer almaya devam etmek konusunda önemli bir etkiye sahiptir.

Avrupa’da 17. yüzyıldan sonra ortaya çıkan modernite ile öne çıkan “ben” anlayışı ile insanlar daha çok kendilerine odaklanmaya başlamıştır. Bu durum insanların kendilerini hem yaşadıkları topluma hem de gelecek nesillere tanıtmak ve hatırlatmak için otobiyografi ve hatırat türünde kitaplar yazmalarına neden olmuştur (Kafadar, 2012). Voltaire takma adıyla bilinen Fransız filozof François Marie Arouet (1694-1778), tarihi bir nesilden diğerine aktarılan hikâyeler olarak betimlediği için tarihin, bireyin kendini hatırlamasıyla var olduğunu öne sürmüştür (Kütükoğlu, 1998). Bu yazma girişimleri ile insanların uzun süreli belleklerine depolanmış bilgiler daha rahat şekilde bilince tekrar çağrılmaktadır. Bu nedenle spor tarihi, bellek ile doğrudan bir ilişki içindedir.

Bellek, hatırladıklarımızın toplamıdır (Deckard, 2021). Hatırlama ile ilgili işlemlerin yapıldığı bellek konusundaki araştırmalar Fransız filozof Rene Descartes’e (1596-1650) kadar uzanmaktadır. Hatırlanmak istenen bilgiler ile hatırlanmak istenmeyen bilgilerin insan zihninde iz bıraktığını öne süren Descartes, bu olumlu ve olumsuz izlerin yeniden hatırlanabileceğini belirtmiştir (Cangöz, 2005). Dolayısıyla hatırlanmak ve hatırlamak insani bir olgudur. Bu nedenle bu olguların kesin olarak şekli, yeri, nedeni ve ölçüsü yoktur. Dolayısıyla antrenörün, geçmiş sezona ait olan ve hatırlanmasını istediği kendisiyle ilgili bir özelliğin sporcuları tarafından bilinmesini ve fark edilmesini istemesi antrenörlük mesleğinin temel değerlerinin tekrar gözden geçirilmesine katkı sağlayabilir. Çünkü böyle bir durum spor kültürü açısından ciddi bir kamu yararı sunabilir.

Nörologlar belleğin nörolojik temellerini, psikologlar belli durumlardaki bireylerin bilişsel ve duygusal hatırlama süreçlerini, psikiyatristler belleğin uzun süreli yaşam öykülerindeki yerini, filozoflar belleğin olgusunu, sosyologlar topluluk belleklerinin oluşumunu, tarihçiler insan belleğinin tarih karşısında güvenilirliğini araştırırlar (Öymen ve ark., 2009). Bu nedenle bellek kavramı nörolojinin, psikolojinin, psikiyatrinin, felsefenin, sosyolojinin ve tarihin çalışma alanıdır.

Hatırlama, belleğe kaydedilmiş anıların bilinçli farkındalığa taşınma işlemidir (Deckard, 2021). Bu nedenle lider, kendisine ilişkin algılarını tanımlarken nasıl hatırlanmak istediğini de kendisine sormalıdır. Böyle bir soruya verilecek cevap kişinin kendisini gelecekte nasıl bir lider olarak gördüğünü ortaya koyar (Erçetin, 2000). Bu bağlamda antrenörler de kendisine ilişkin sporcularının algılarını tanımlarken nasıl hatırlanmak istediklerini kendilerine

sormalıdır. Antrenör, sporcu üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Ashley ve Gretchen, 2009). Bu nedenle sporcunun meslek yaşamında en önemli figürlerden biri antrenördür (Short ve Short, 2005). Antrenör ve sporcu ilişkisinin bir boyutu olan yakınlık boyutu karşılıklı beğeni, güven, saygı ve takdir etme durumlarını kapsamaktadır (Jowett, 2008). Dolayısıyla antrenörlük mesleği ile sporcu ilişkilerinin her açıdan araştırılması bu ilişkinin daha iyi bilinmesi ve değerlendirilmesi açısından önemlidir. Bu sorma işlemi gerçekleştirdiği için yapılan çalışma önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, Türkiye’deki kadın voleybolunun en üst ligi olan Sultanlar Ligi’nde çalışan antrenörlerin hangi özellikleri ile voleybolcular tarafından hatırlanmak istediklerini ve bunların nedenlerini belirlemektir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim (fenomenoloji) deseni tercih edilmiştir. Çalışmanın olgu bilim deseninde tasarlanmasının nedeni, antrenörlerin hatırlanma kavramını nasıl tanımladığını ve sporcuları tarafından nasıl hatırlanmayı istediğine ilişkin düşüncelerini belirleyebilmektir.

Çalışma Grubu

Araştırma, Türkiye Sultanlar Ligi’nde görev yapan Türk antrenörler üzerinde yürütülmüştür. Çalışmaya 24-54 yaş aralığında olan 17 erkek antrenör gönüllü olarak katılmıştır. Antrenörlerin eğitim durumları; 13’ü lisans, 3’ü yüksek lisans, 1’i lise mezunudur. Antrenörlük mesleğinde görev sürelerine göre dağılımları; 2– 6 yıl arası 9 antrenör, 7 – 13 yıl arası 5 antrenör, 13 yıl ve üzeri 3 antrenördür. Antrenörlerin medeni durumları ise; antrenörlerin 10’u bekar, 7’si evlidir. Çalışmaya katılan 6 antrenör farklı kategorilerde milli takım antrenörü olarak görev yapmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler, aşağıdaki işlem sırası takip edilerek toplanmıştır.

1. Araştırma 2022-2023 voleybol sezonunda çalışma grubunda yer alan antrenörlere uygulanmıştır.
2. Araştırmadan önce pilot uygulama olarak 5 antrenöre kişisel bilgiler ile araştırma sorularını içeren yarı yapılandırılmış form şeklinde soru formundaki sorular sorulmuş ve alınan yanıtlara göre soru formuna son şekli verilmiştir.

3. Verilerin toplanması sırasında antrenörler ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş ve her bir antrenörün formları mümkün olduğunca objektif doldurmaları sağlanmıştır.

Araştırma Etiği

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun 03/02/2023 tarihli ve 20 sayılı kararı ile çalışmanın etik açıdan uygunluğuna karar verilmiştir.

Verilerin Analizi

Elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir. Metinde tekrarlanan kelimelerin ya da temaların taranmasını ifade eden içerik analizi (Patton, 2014), bireylerin ifade ettiği düşüncelerin kodlanarak nicelleştirilmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu doğrultuda çalışmada; Verilerin Kodlanması, Kategorilerin Oluşturulması, Kodların ve Temaların Düzenlenmesi ve Geçerlik ve Güvenirlilik Aşaması olmak üzere 4 aşamalı tümevarımcı içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

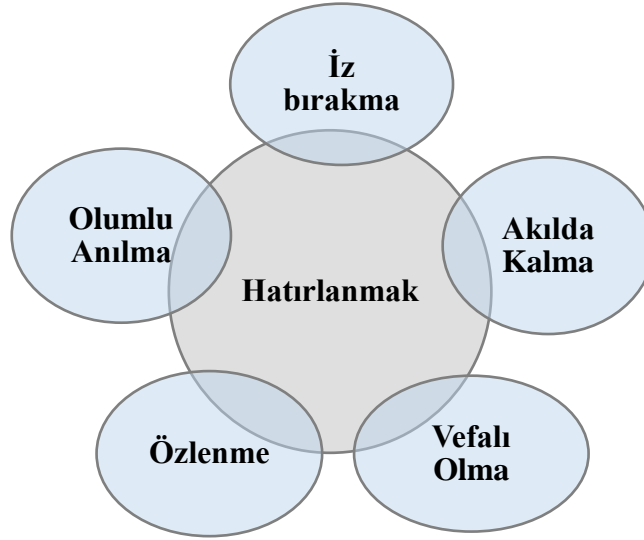
Verilerin Kodlanması aşamasında katılımcılara ilişkin ifadeler kelime kelime okunarak bilgisayar ortamında sembolik kısaltmaları içeren kod listesi oluşturulmuştur. Elde edilen kodlar alfabetik sıraya göre dizilmiştir. Sonrasında birbirleriyle benzeşen ve anlamlılık oluşturan kodlar birleştirilmiştir. *Kategorilerin Oluşturulması* aşamasında araştırmada kategoriler, araştırmacılar ve literatür ile elde edilmiştir. Bu bağlamda; belirlenen kodlar birbirleri ile olan ilişki doğrultusunda geçici kategoriler oluşturulmuş, kategorilere tam anlamıyla uymayan kodlar tekrar kategorilere ayrılmış olup daha sonra literatürden yararlanılarak adlandırılmıştır. *Kodların ve Temaların Düzenlenmesi* aşamasında kodlamalardan ortaya çıkan kavramlardan birbirleriyle ilişkili temalar oluşturulmuştur. Ortaya çıkan kod ve temalar alandaki farklı uzmanların görüşü alınarak tekrar düzenlenmiştir. Son şekli verilen asıl kod ve temalar oluşturulmuştur. *Geçerlik ve Güvenirlilik* aşamasında iç ve dış geçerliği sağlamak için araştırmacının örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin nasıl analiz edildiği ayrıntılı olarak açıklanmış olup inandırıcılığı sağlamak amacıyla gizlilik ilkelerine uyularak katılımcı görüşlerinin doğrudan alıntısına yer verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için elde edilen veriler üç araştırmacı tarafından kodlanarak kategoriler birlikte oluşturulmuştur. Araştırmanın tutarlılığını sağlamak için Aydın Adnan Menderes Üniversitesi'nde Öğretim Üyesi olan iki nitel araştırma uzmanının görüşleri alınarak kategorilerin temsil edilip edilmediği belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda; Miles ve Huberman'nın (1994) (Güvenirlilik= Görüş birliği/Görüş birliği+Görüş ayrılığı) formülü kullanılmış olup araştırmanın güvenilirliği ilk uzman arasında % 92, ikinci uzman arasında % 94 olarak bulunmuştur.

Bu bağlamda araştırmada iki probleme yanıt aranmaya çalışılmıştır. Bunlar:

1. Voleybol antrenörleri hatırlanmak sözcüğünü nasıl algılamaktadır?
2. Voleybol antrenörleri sezon bitince oyuncularının gözünde en çok hangi özellikleri ile hatırlanmak istemektedir?

BULGULAR

Çalışmada elde edilen bulgular; şekiller ve tablolar halinde çalışmanın araştırma sorularına göre aşağıda belirtilmiştir. Ayrıca bu bölümde, ortaya çıkan temalara ilişkin antrenör görüşlerinin doğrudan alıntısına yer verilmiştir.

Şekil 1. Katılımcı görüşlerine göre hatırlanmak kavramına ilişkin ortaya çıkan bulgular

Katılımcıların Hatırlanmak kavramına ilişkin görüşleri incelendiğinde; ‘iz bırakma’, ‘akılda kalma’, ‘vefalı olma’, ‘özlenme’, ‘olumlu anılma’ olmak üzere beş kavram üzerinde durdukları görülmüştür (Şekil 1).

Tablo 1. Antrenörlerle görüşme sonucu ortaya çıkan hatırlanmak kavramına ilişkin bulgular

Tema	Alt Tema	f
Başkasının Zihninde Yer Alma	İz Bırakma	7
	Akılda Kalma	6
	Özlenme	1
	Olumlu Anılma	4
	Vefalı Olma	1

Tablo 1’de görüldüğü gibi katılımcıların hatırlanmak kavramına yönelik görüşleri doğrultusunda, Başkasının zihninde yer alma temasının ortaya çıktığı görülmektedir. Çalışmaya katılan antrenörlere göre hatırlanmak; geçmişteki olay, davranış ya da durumun karşısındakinin yaşamında etki edecek ölçüde zihinde yer alma sürecidir. Katılımcılara göre söz konusu bu süreç; iz bırakarak, akılda kalarak, özlenerak, anılarak ya da vefalı olma davranışı sergileyerek gerçekleşmektedir. Antrenörlerin temaya ilişkin görüşlerinin bir kısmı aşağıda belirtilmektedir:

K14: “Tüm hata, kusur ya da olumlu yönlerimiz ile ilişki kurduğumuz insanların hayatlarına etki edecek ölçüde akılda kalma ya da iz bırakma”.

K7: “Geçmişte yaşanan duygu ve düşüncüyü günümüze getirebilmek hatırlanmaktır”.

K4: “Birlikte çalıştığım sporcular tarafından unutulmamak”.

K1: “Hayatlarına bir yerlerden dokunabilmek hatırlanmaktır”.

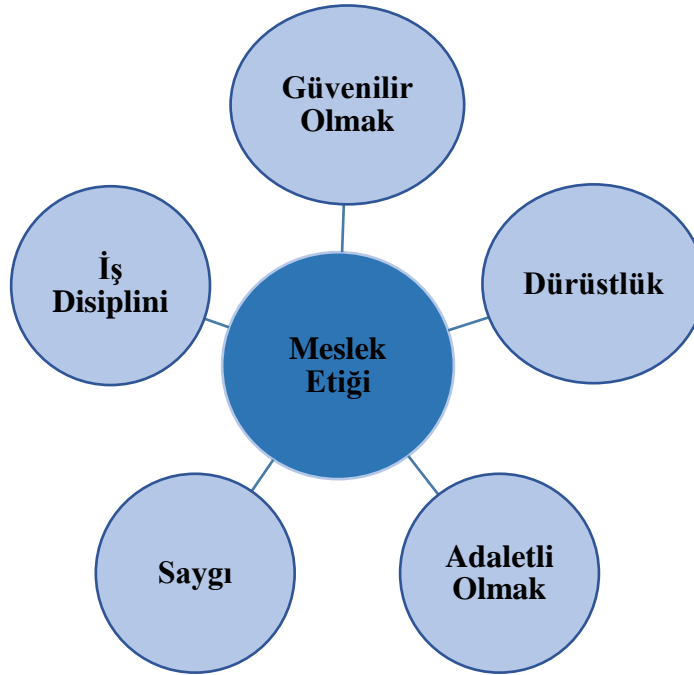
K10: “İnsanların hafızalarında olaylar ile iz bırakmak”.

K2: “Vefalı insanların gösterdiği tepkiye hatırlanmak denir”.

Tablo 2. Antrenörlerin sporcuları tarafından nasıl hatırlanmak istediklerine ilişkin bulgular

Tema	Alt Tema	f
Meslek Etiği	Güvenilir Olmak	2
	Dürüstlük	2
	Adaletli Olmak	4
	Saygı	2
	İş Disiplini	5
Mesleki Teknik Bilgi ve Beceri	Yetkinlik	3
	Sportif Gelişim ve Başarı	7

Tablo 2’de katılımcıların sporcuları tarafından nasıl hatırlanmak istediklerine ilişkin görüşlerinde, Meslek Etiği ve Mesleki Teknik Bilgi ve Beceri teması olmak üzere iki temanın ortaya çıktığı görülmektedir.

Şekil 2. Katılımcı görüşlerine göre ortaya çıkan meslek etiği temasına ilişkin bulgular

Katılımcıların Meslek Etiği temasına ilişkin görüşleri incelendiğinde; ‘güvenirlilik’, ‘dürüstlük’, ‘adaletli olma’, ‘saygı’, ‘iş disiplini’ olmak üzere beş kavram üzerinde durdukları görülmüştür (Şekil 2).

Katılımcılar, sporcularına yönelik eylem ve davranışlarında kişisel ve ahlaki değerlerine önem vererek, doğru ve iyiye uygun olarak mesleklerini yaptıklarını belirtmektedir. Çalışmaya katılan antrenörlere göre doğru ve iyi eylem ve davranışları; güvenirlik, dürüstlük, sporcusuna adaletli ve eşit yaklaşım, kendine ve sporcusuna saygı, iş ahlakı olarak sıralamak mümkündür ve antrenörlük mesleğini bu etik ilkeler doğrultusunda yerine getirme; antrenmanın verimliliğini, sporcusunun fizyolojik ve mental gelişimini, müsabakalardaki

başarıyı ve antrenörün içsel huzurunu doğrudan etkilemektedir. Antrenörlerin Meslek Etiği temasına ilişkin görüşlerinin bir kısmı belirtilmektedir:

K1: “Dürüstlüğümle hatırlanmak isterim. Çünkü sezon, sezonlar biter ama geriye ne hissettiğimiz kalır”.

K2: “3S kuralını uygulayabilen. Kendine saygılı, karşısındakine saygılı ve yaptığı işe saygılı ve adil. Çünkü saygı her şeyin başıdır”.

K4: “Formayı hak eden sporcuya adil bir şekilde şans vererek, çocukların mutluluk seviyesini en yukarıya taşımak olarak hatırlanmak isterim. Çünkü sporcular ile birlikte hedefe en iyi şekilde, vazgeçmeden inanarak yürümek bir antrenörün temel özelliğidir”.

K7: “İş disiplini. Çünkü kendimden taviz vermeden doğrularımı son güne kadar devam ettirebilirim”.

Şekil 3. Katılımcı görüşlerine göre ortaya çıkan mesleki teknik bilgi ve beceri temasına ilişkin bulgular

Şekil 3’te Mesleki Teknik Bilgi ve Beceri temasına ilişkin antrenörlerin ‘yetkinlik’ ve ‘sportif gelişim ve başarı’ gibi kavramların üzerinde durdukları görülmektedir. Çalışmaya katılan antrenörlere göre kendilerinin temel mesleki rolleri; sporcularının ya da takımının antrenman ve maçlarda teknik bilgi, beceri ve performans gelişimlerini sağlayabilmeleridir ve antrenörler bu doğrultuda sporcuları tarafından hatırlanmak istemektedirler. Antrenörlere göre bu durum, mesleklerini iyi yapıp yapmadıklarının bir göstergesi olarak düşünülmektedir. Çalışmaya katılan antrenörlerin mesleki teknik bilgi ve beceri temasına yönelik görüşlerinin bir kısmı şu şekilde belirtilmektedir:

K10: “Sezon bitince oyuncularımın gözünde yaptığım iş ile hatırlanmak isterim. Sporcuların başardığı bazı şeylerin benim tarafından öğretildiğini hatırlamalarını isterim”.

K13: “Hayatlarında farklı bir dokunuş yaparak katkı sağlayan, bilgi ve tecrübelerimi aktarabilen kişi olarak hatırlanmak isterim”.

K14: “Profesyonel anlamda yetkin, insani özellikler açısından güvenilir olarak hatırlanmak isterim. Yetkinlik; oyuncuların bireysel katkılarına önem vermek ve bireysel performanslarını geliştirmiş olmak için önemli”.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Sultanlar Liginde çalışan Türk antrenörlerin, hatırlanma ile ilgili görüşlerini incelediğimiz bu araştırma, antrenörlerin sporcuları tarafından hatırlanma konusundaki düşüncelerini ortaya koymuştur.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *iz bırakmak* olgusudur. Guttentag ve Dunn'a (2003) göre hatırlama, bellekte gerçekleştirilen ilişkilendirmeler ve kodlamalar ile ilgilidir. Örneğin insan beyni, normal olmayanı hatırlar ve normal olanı pek hatırlamaz (Deckard, 2021). İnsanların başkalarına karşı yabancı olması normaldir. Yabancıları hatırlamaması da normaldir. Dolayısıyla antrenörlerin hatırlanma ile ilgili olarak iz bırakmayı işaret etmeleri anlamlıdır. Çünkü antrenörün davranışı, sporcunun belleğinde iz bırakacağı için motivasyonel açıdan önemlidir. Sporcu, antrenörün davranışını hatırladıkça harekete geçip geçmemeye konusunda karar verebilir.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *akılda kalmak* olgusudur. Akılda kalıcılık, beyinin öğrenme süreci içerisinde bilgiyi duyular yoluyla tarayıp işleme, depolama ve gerekli olduğu zaman geri çağırmasıdır (Seren ve Yakıncı, 2015). Yaşanılanların uzun süreli bellekte kalması hatıralarla kurulan ilişkiye bağlıdır (Deckard, 2021). Bu bağlamda antrenörün sporcunun hafızasında kalması, onun hatırlanabilir olmasından dolayıdır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre antrenörler; hatırlanmak kavramını yaşanan olay, davranış ya da durumun karşısındakinin yaşamında etki edecek ölçüde zihinde yer alma süreci olarak anlamlandırmaktadır. Bu anlamlandırma, kuramsal temelde yapılan araştırmayı destekler niteliktedir.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *vefalı olmak* olgusudur. Zihinsel kodlamada hiyerarşinin üstünde olan bilgiler, alttakilere göre daha çok hatırlanır (Roller, 1985). Örneğin liderlik konusunda vefakârlık faktörü, hiyerarşinin üstünde olan lider ile üyelerin aynı amaç doğrultusunda birbirlerine destek olmaları şeklinde tanımlanmaktadır (Dienesch ve Liden, 1986). Spor yöneticilerinin etik ilkelere bağlılıklarının incelendiği bir araştırmada bağlılık ilkesine ilişkin temalardan biri olarak vefa teması gösterilmiştir (Eskicioğlu ve ark., 2012). Bir başka örnek, meslek örgütü olan Ahîlik teşkilâtının ahlâk eğitiminde yer alan sekiz değerden birinin vefa olmasıdır (Kaya, 2013). Bu bulgular, yapılan araştırmayı destekler niteliktedir.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *özlenmek* olgusudur. İnsanın varoluşu; diğer insanlar tarafından ciddiye alınmak, kabullenilmek, değerli görülme, yeterli olmak ve özlenmek olmak üzere beş temel boyuttan oluşmaktadır (Cüceloğlu, 2002). Ayrıca insanın en çok hatırladığı olaylar en komik, en duygusal ve en olağan üstü olaylardır (Deckard, 2021). Bu tür olaylar sıra dışı olduğu için özlenir. Bu bağlamda bir spor insanı olan antrenörün, sporcular nezdinde hatırlanmak yönündeki eğilim ve istekleri son derece insani bir durumdur. Çünkü unutulmamak insana kendisini değerli hissettirir. Buna göre antrenörlerin hatırlanma konusunda özlenme duygusuna vurgu yapmaları anlamlıdır.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *olumlu anılmak* olgusudur. Çoğu insan için bilinmek iyi bir şeydir. Fakat hoş bir şekilde hatırlanmak ile iğrenç bir şekilde hatırlanmak arasında büyük bir fark vardır (Flocker, 2007). Yapılan bir çalışmada olimpik sporcuların, ailenin ve antrenörün desteği olmadan bu seviyede başarılı bir sporcu olamayacaklarına dair açıklamalarına yer verilmiştir (Kalinowski, 1985). Dolayısıyla antrenörlerin sezon bittikten sonra sporcular tarafından olumlu anılmak istemeleri son derece doğal ve insani bir durumdur.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *güvenilir olmak* olgusudur. Antrenör iyi bir organizatör, etkili bir yönetici, motive edici ve sporcuya bağımsızlığını, yeterliliğini kazandıran bir eğitimidir (Vanek, 1971). Bu eğitiminin güvenilir olması gerekir. Duncan ve Harlacher'a (1991) göre çalışanlar, yöneticilerinin güvenilir ve samimi olmalarını beklemektedirler. Yapılan bir başka araştırmaya göre astlarıyla benzer değerlere sahip olan yöneticiler daha güvenilir olarak algılanmaktadır (Turgut, 1998). Dolayısıyla belirtilen tüm bu çalışmalar ile yapılan bu çalışmanın sonucu tutarlı görülmektedir.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *dürüstlük* olgusudur. Antrenör eğitim lideri olarak dürüstlük içinde olmalıdır. Çünkü sporcu ile antrenör arasında dürüstlük üzerine kurulan iletişim, bu spor insanlarının temel amaç ve inanışlarla ilgili ortak bilgi ve anlayışlarının gelişmesine yardım etmektedir (Jackson ve ark., 2018). Bir hizmet sektörü olarak eğitim alanında yapılan bir araştırmada Meslek Yüksekokulu yöneticilerinden nasıl hatırlanmak istediklerini tek bir madde halinde ifade etmeleri istenmiştir. Sonuç olarak müdürlerin çoğu vizyon sahibi lider, müdür yardımcılarının çoğu ise dürüst olarak hatırlanmak istediklerini ifade etmişlerdir (Büte, 2010). Yöneticilerin bu hatırlanma vurguları ile bir hizmet sektörü olan spor alanında da antrenörler arasında dürüstlük erdemine atıf yapılması arasında anlamlı bir bağ bulunmaktadır.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *adaletli olmak* olgusudur. Spor tarihi boyunca spor toplulukları, spora ait bir takım etik davranışların spor insanlarına kazandırılmasının ve bunların geliştirilmesinin önemli bir sorumluluk olduğuna inanmışlardır (Bucher ve Wuest, 1987). Bunlardan biri de adaletli olmaktadır. Naagarazan'a (2006) göre meslek etiği verimli olmayı, güvenliği, sağlığı, mahremiyeti, sosyal gelişimi, huzuru korumayı ve geliştirmeyi amaçladığı için herkese ayrımcılık yapmaksızın eşit fırsatlar sunmayı amaç edinir. Örneğin okul müdürlerinin itibarı üzerinde etkili olan değerleri belirlemek amacıyla yapılan bir araştırmaya göre müdürün adaletli olması itibarını güçlendirici bir durumdur (Karaköse, 2008). Aynı şekilde antrenörlerin meslek etiğine uygun davranışlarından biri, sporcularına karşı adaletli davranmaktır (Özbek, 1999). Dolayısıyla antrenörlerin sezon bittikten sonra sporcular tarafından adaletli olarak anılmak istemeleri doğal bir tutumdur.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *saygı* olgusudur. Saygınlık bir ismin, başkaları tarafından seçilmesi ve hatırlanırılığının sağlanması, o ismin saygınlığına, görünürlüğüne ve dikkat çekiciliğine bağlıdır (Ehrenberg, 2004). Örneğin, olumlu iletişim süreçlerinin olduğu bir ortamda meydana gelen olumlu antrenör-sporcu ilişkisi;

sürekli eğitim, cesaretlendirme ile seçenekler yoluyla sporcu doyumunu, benlik saygısını ve motivasyonunu arttıracığı için sporcuların becerilerini geliştireceği bir süreci oluşturmaktadır (Reinboth ve ark., 2004). Bu durum sporcunun antrenörüne saygı duymasını sağlamaktadır. Dolayısıyla antrenörlerin hatırlanma konusunda saygı temasını öne çıkarmaları anlamlıdır.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *iş disiplini* olgusudur. Thamhain'a (2004) göre yöneticilik, çalışanlar için destekleyici bir çalışma ortamı oluşturma işidir. Bu da iş disiplini ile olur. İş disiplini ise yöneticilerin çalışanlarına güvenli ve sağlıklı koşullar oluşturmak ve çalışma ortamının kalitesini yükseltmek ile olur (Şimşek, 1999). Bu bağlamda antrenör-sporcu ilişkisinin temel amacı, sporcunun ve takımın performansını arttırmaktır (Jowett ve Cockerill, 2003). Bu amaç nedeniyle antrenör, sporcuları ile profesyonel bir ilişki geliştirebilmek ve performansı artırıp başarıya ulaşabilmek adına ortak zaman geçirme ve iş birliği yapma düşüncesine gereksinim duyar (Antonini ve ark., 2006). Bu gereksinim, antrenör için yazılı ve yazısız kurallardan oluşan bir düzen kurmayı gerektirir. Yöneticilerin iş disiplinine önem vermelerini gösteren bu çalışmalar ile spor alanında yönetici konumunda olan antrenörlerin de iş disiplinine vurgu yapmaları arasında anlamlı bir bağ bulunmaktadır.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *yetkinlik* olgusudur. Bu nedenle antrenör, sporcularıyla olumlu bir ilişki içinde olmalı ve bu kurduğu ilişkide hem özsaygı hem de mesleğine saygı ile hareket etmelidir (Potrac ve ark., 2002). Böylece antrenör, insanlara sporu öğretme, eğitime veya danışmanlık yapma konusunda hizmet verebilir (Duffy, 2005). Örneğin, spor gibi bir hizmet sektörü olan sağlık alanında yapılan bir araştırmaya göre deneklerin % 86,5'i "hastalar tarafından kaliteli hizmet veren bir hemşire olarak hatırlanma" isteği içindedir (Çuvalcı ve Hintistan, 2018). Hemşirelerin büyük çoğunluğu, hatırlanma konusunda yetkinlik taraflarına vurgu yaparken diğer bir hizmet sektörü olan spor alanında da antrenörler arasında mesleki teknik bilgi ve beceri bakımından yetkinlikleri ile iz bırakıp hatırlanmak isteyenler bulunmaktadır.

Çalışmada antrenörlere göre hatırlanma ile ilgili temel olgulardan biri *sportif gelişim ve başarı* olgusudur. Spor karşılaşmaları ve turnuvalarında elde edilen başarılar, toplumun günlük yaşamında ve manevi düzeyinde önemli bir yer tutar (Açıkada ve Ergen, 1990). Assmann'a (2001) göre hatırlamanın temelinde bayram ve gelenekselleşmiş kutlamalar yer alır. Bir spor kulübünün ve takımının temel amacı sporcuyla eğitmek ve sportif davranışlarını geliştirmek olduğundan herkes için bir bayram havası oluşturacağı için kutlamalar yapılır. Buna göre antrenörlerin hatırlanma konusunu sportif gelişim ve başarı ile bağdaştırmaları anlamlıdır. Çünkü spor ortamlarında başarılar, elde edilen dereceler, kazanılan madalyalar ve kupalar, kırılan rekorlar her spor insanının başına gelen normal bir durum değildir. Bu nedenle başarıların kutlanması gelenekselleşmiştir.

Sonuç olarak, hatırlama ve hatırlanma ile ilgili çalışmalar 1980'li yıllardan sonra artmaya başlamıştır. Bu durumun nedeni olaylara tanıklık eden insanların artık yavaş yavaş bu dünyadan ayrılıyor olmasıdır (Assmann, 2001). Fakat bu konu ile ilgili olarak Türkiye'de spor alanında yapılan bir çalışma bulunmamaktadır. Hatta dijitalleşme sayesinde her şeyin fotoğraf,

video ve yazı ile kayıt altına alındığını dikkate alırsak antrenörlerin ve diğer spor insanlarının hatırlanması isteğinin zıttı olarak unutulma isteğinin de araştırılması gerektiğini öne sürebiliriz.

Dolayısıyla zihinsel arşivin yanında dijital arşivinde varlığı spor insanlarının bazı yönleriyle hatırlanma, bazı yönleriyle unutulma isteklerini arttırdığını belirtebiliriz. Bu nedenle bu eğilim ve isteğin bilimsel açıdan çeşitli araştırmalarla ortaya konulmasında spor kültürünün gelişimi adına yarar bulunmaktadır. Çünkü antrenörün geçmiş sezona yönelik hatırlanmasını istediği özelliklerin derli toplu şekilde sunulması gelecek sezonlar adına antrenörlerin hangi konular ile ilgili önlemler alması gerektiği üzerine yardımcı olacaktır. Bu tür araştırmalar hangi antrenörlerin sporcular tarafından daha iyi hatırlandığını göstermek açısından da önemlidir. Tüm bunların yanında sporcular, yöneticiler ve hakemler gibi diğer spor insanlarının da hatırlama ve hatırlanma ölçülerini belirleyen araştırmaların yapılması sporda psikososyal alanlara ciddi katkı sağlayacaktır. Ayrıca bu çalışma, antrenörler için halkla ilişkiler (Public Relations-PR) ve sosyal medya yönetimi gibi konularla ilişkilendirilmiş yeni çalışmalara da ışık tutabilir. Dolayısıyla spor kültürümüze ait toplumsal bellek sorunsalı, hatırlama ve hatırlanma mekanizmaları açısından da değerlendirilmelidir. Böylece geçmiş ile hesaplaşma alışkanlığı ve bir hatırlama kültürü de spor insanlarımızda oluşabilir.

Çıkar Çatışması: Çalışma kapsamında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı- EA; İstatistik Analiz- NÖÖ; Makalenin Hazırlanması- MIA; Verilerin Toplanması- EA, MIA tarafından gerçekleştirilmiştir.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

Tarih: 03/02/2023

Sayı/Karar No: 31906847-050.04.04-08.283/20

KAYNAKLAR

- Açıkada, C., & Ergen, E. (1990). *Bilim ve spor*. Büro Tek Ofset Matbaacılık.
- Antonini Philippe, R., & Seiler, R. (2006). Closeness, co-orientation and complementarity in coach–athlete relationships: What males wimmers say about their male coaches. *Psychology of Sport and Exercise*, 7, 159-171. <https://doi.org/10.1016/j.psychsport.2005.08.004>
- Ashley, E. S., & Gretchen, A. K. (2009). Abused athletes' perceptions of the coach-athlete relationship. *Sport in Society*, 12(2), 227-239. <https://doi.org/10.1080/17430430802591019>
- Assmann, J. (2001). *Kültürel bellek eski kültürde yazı, Hatırlama ve politik kimlik*. (Çev. A. Tekin). Ayrıntı Yayınları.
- Bakırcıoğlu, R. (2012). *Ansiklopedik eğitim ve psikoloji sözlüğü*. Anı Yayıncılık.
- Bucher, C. A., & Wuest, D. A. (1987). *Foundation of physical education and sport*. McGraw-HillCompanies.
- Büte, M. (2010). Meslek yüksekokulu yöneticilerinin kişisel ve örgütsel vizyonları. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(4), 175-193. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/30333>
- Cangöz, B. (2005). Geçmişten günümüze belleği açıklamaya yönelik yaklaşımlara kısa bir bakış. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1), 51-62. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/606742>
- Cüceloğlu, D. (2002). *İletişim donanımları 'keşke'siz bir yaşam için iletişim*. Remzi Kitap Evi.
- Çuvalcı, B., & Hintistan, S. (2018). Dahiliye kliniklerinde çalışan hemşirelerin konumlandırma kullanım özellikleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(2), 13-30. <https://doi.org/10.21020/husbfd.379899>
- Deckard, A.W. (2021). *Güçlü hafıza teknikleri*. (Çev. Alp Dağ). Eftalya Kitap.
- Dienesch, R.M., & Liden, R.C. (1986). Leader-member Exchange model of leadership: A Critique and further development. *Academy of Management Review*, 11, 618-634. <https://doi.org/10.5465/amr.1986.4306242>
- Duffy, P. (2005). *Coach training in europe: Implication for asian countries*. Presentation to the Asian Regional Coaching Conference of the International Council for Coach Education.
- Duncan, A. H., & Harlacher, E. L. (1991). The twenty-first century executive leader. *Community College Review*, 18(4), 39-47. <https://doi.org/10.1177/0091552191018004>
- Ehrenberg, A. (2004). *Tekrarlayan reklamlar ve tüketici*. (Çev. Mustafa Dilber). Reklamcılık Vakfı Yayınları.
- Erçetin, Ş.Ş. (2000). *Lider sarmalında vizyon*. Nobel Yayın ve Dağıtım.
- Eskicioğlu, Y., Doğu, G., & Özsoy, S. (2012). Antrenör ve sporcu gözüyle spor yöneticilerinin kararlarında etik ilkelere bağlılıklarının incelenmesi (Beko Basketbol Ligi örneği). *Istanbul Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1-2), 13-22. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/101429>
- Flocker, M. (2007). *Şöhret oyunu*. (Çev.Riella Eskinazi). Butik Yayınları.
- Guttentag, R., & Dunn, J. (2003). Judgements of remembering: The Revelation effect in children and adults. *Journal of Experimental Child Psychology*, 86, 153-167. [https://doi.org/10.1016/S0022-0965\(03\)00135-8](https://doi.org/10.1016/S0022-0965(03)00135-8)
- Jackson, B., Dimmock, J., & Compton, J. (2018). *Persuasion and communication in sport, exercise and physical activity*. (First Edition). Routledge Taylor & Francis Group.
- Jowett, S., & Cockerill, I.M. (2003). Olympic medallists' perspective of the athlete–coach relationship. *Psychology of Sport and Exercise*, 4(4), 313-331. [https://doi.org/10.1016/S1469-0292\(02\)00011-0](https://doi.org/10.1016/S1469-0292(02)00011-0)
- Jowett, S. (2008). Moderator and mediator effects of the association between the quality of the coach-athlete relationship and athletes' physical self-concept. *International Journal of Coaching Science*, 2(1), 1-20.
- Kafadar, C. (2012). *Kim var imiş biz burada yoğ iken*. Metis Yayınları.
- Kalinowski, A. G. (1985). The development of olympics wimmers. In B. S. Bloom (Ed.), *Developing talent in young people*, pp.139–192. Balantine Books.

- Karaköse, T. (2008). Okul müdürlerini itibarlı kılan değerlerin belirlenmesine yönelik nitel bir çalışma. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 6(16), 113-129. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/302511>
- Kaya, U. (2013). Değerler eğitiminde bir meslek teşkilâtı: Ahilik. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(26), 41-69. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/302407>
- Kütükoğlu, M. (1998). *Tarih araştırmalarında usûl, Kubbealtı neşriyat*. Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Mayer-Schönberger, V. (2011). *Delete: The Virtue of forgetting in the digital age*. Princeton University Press.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis*. Sage Publications.
- Naagarazan, R. S. (2006). *Textbook on Professional ethics and human values*. New Age International.
- Öymen Özak, N., & Pulat Gökmen, G. (2009). Bellek ve mekân ilişkisi üzerine bir model önerisi. *İTÜ Dergisi/a*, 8(2), 145-155.
- Özbek, O. (1999). Sporda etik dışı davranış alanları ve etik ilkeler. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(4), 38-50. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/284327>
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri* (Çev. Ed. Mesut Bütün, Selçuk Beşir Demir). Pegem Akademi.
- Potrac, P., Jones, R., & Armour, K. (2002). "It's all about getting respect": The coaching behaviours of an expert english soccer coach. *Sport, Education and Society*, 7(2), 183-202. <https://doi.org/10.1080/1357332022000018869>.
- Reinboth, M., Duda, J.L., & Ntoumanis, N. (2004). Dimensions of coaching behavior, need satisfaction, and the psychological and physical welfare of young athletes. *Motivation and Emotion*, 28(3), 297-313. <https://doi.org/10.1023/B:MOEM.0000040156.81924.b8>
- Roller, M. C. (1985). The influence of normative relative importance on the perceived importance of information. *Journal of Reading Behavior*, XVII,4, 347-367. Erişim adresi: https://www.academia.edu/68166429/The_influence_of_normative_relative_importance_on_the_perceived_importance_of_information
- Seren, L. P., & Yakıncı, C. (2015). Tıp eğitiminde akılda kalıcılığı nasıl sağlarız? *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 58(3), 123-130.
- Short, S.E., & Short, M. W. (2005). Essay Role of the coach in the coach-athlete relation ship. *Medicine and Sport*. 366, 529-530. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(05\)67836-1](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(05)67836-1)
- Şimşek, B. (1999). Yöneticilerin çalışanlara karşı etik sorumlulukları. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 69-86.
- Thamhain, H. J. (2004). Team leadership effectiveness in technology-based Project environments. *Project Management Journal*, 35(4), 35-47. <https://doi.org/10.1177/875697280403500405>
- Turgut, T. (1998). Örgütsel davranışta değerlerin yeri. T. Suna (Ed.), *Endüstri ve Örgüt Psikolojisi*. Türk Psikologlar Derneği Yayınları.
- Vanek, M. (1971). *The Coaches' Role and Attitudes*. In Proceedings of International Symposium on the Art and Science of Coaching, Fitness Institute, Toronto, Canada.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

